

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 15, No. 2, 2020. Article ID: OJED-15-02-029
Article Info: Received 14 July, 2020; Revised 24 September, 2020; Accepted 24 September, 2020

OJED

An Online Journal
of Education

www.tci-thaijo.org/index.php/OJED

การสร้างสรรคแบบฝึกหัดการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

Creation of Improvisational Training Exercises for Elementary Piano Students

พัชราภรณ์ รัตนวาลี *

Phatcharaporn Rattanawalee

ชิตพงษ์ ตรีมาศ **

Chitapong Treemas

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ พัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (research and development) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินแบบฝึก และ แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ครูสอนเปียโนจำนวน 8 ท่าน ซึ่งมีนักเรียนเปียโนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม พบว่า 1. ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ควรประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามลักษณะการวิจัย R&D โดยในการวิจัยครั้งนี้ทำการพัฒนาแบบฝึกเพียง 2 ขั้น คือ R1 D1 R2 D2 เท่านั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1.) การศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1] 2.) พัฒนาแบบฝึก D1 [D1] 3.) ประเมินแบบฝึกและนำผลที่ได้มาพัฒนาแบบฝึกใหม่อีกครั้ง [R2] 4.) ผลของการพัฒนาแบบฝึก D2 [D2] และ 2. ผลการประเมินแบบฝึก D2 ด้านการนำไปใช้ และ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยครูเปียโนจำนวน 8 คน และจากการประเมินพบว่าอยู่ในระดับดี ($M = 4.1$, $SD = 0.97$)

คำสำคัญ: การอิมโพรไวส์, แบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์, ผู้เรียนเปียโนระดับประถม

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Graduate Student of Music Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: Phatcha_rtl_@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Lecturer of Music Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: goodnote01@gmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

The primary objective of this study was to develop improvisational exercises for elementary piano learners. This study employed the research and development method. The samples were piano teachers teach piano students in Grades 4 to 6. The data collected were then analyzed using the content analysis approach and presented in an essay format.

The findings were: 1. In the development of improvisational skills training for primary piano learners should consist of 4 steps. However, in this research, the training developed in only 2 stages, R1 D1 / R2 D2, as follows: 1.) Study data for use in developing the practice [R1] 2.) Develop practice exercise D1 [D1] 3.) Evaluate the exercise and use the results to redevelop the exercise [R2] 4.) Summarize results of training development D2 [D2], and 2. Evaluate results of exercise D2 and other recommendations by eight piano teachers and the evaluation found that the exercise D2 was at a good level. ($M = 4.1$, $SD = 0.97$)

Keywords: improvisation, improvisational exercises, primary piano learners

บทนำ

การอิมโพรไวส์ทางดนตรี คือ การแสดงศักยภาพที่ตนเองมีอย่างฉับพลันโดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า สามารถเริ่มต้นจากการแต่งทำนองง่าย ๆ ด้วยโน้ตเพียงไม่กี่ตัวไปจนถึงการนำเอาสิ่งที่มีอยู่ภายในบทเพลงมาแปลงและนำเสนอในแบบของตนเอง (ธีรัช เล่าห์วีระพานิช, 2562) ทั้งนี้ ทักษะการอิมโพรไวส์ มีความสำคัญต่อผู้ที่เรียนดนตรีในแง่ของการได้ฝึกคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยนำเอาสิ่งที่คุ้นเคยหรือได้เรียนมาปรับเปลี่ยนจนเกิดเป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การปรับเปลี่ยนทำนองเพลงในบทเรียน หรือปรับเปลี่ยนแนวการเล่นให้เกิดความแตกต่างและนำเสนอออกมาในแบบของตน (นันทพร ธรรมไพจิตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 เมษายน 2563)

การฝึกอิมโพรไวส์มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการคิด และทักษะการเล่น โดยในด้านของทักษะการฟัง เป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่นอิมโพรไวส์ การฝึกอิมโพรไวส์อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เกิดสัญชาตญาณในการฟัง สามารถจับจังหวะจากบทเพลงที่ฟังได้หรือสามารถคาดเดารูปแบบการดำเนินคอร์ดในบทเพลงนั้น ๆ ในด้านของทักษะการคิด ช่วยในเรื่องของการฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์โดยการนำสิ่งที่เคยเรียนมาปรับใช้จนเกิดเป็นผลงานใหม่ เช่น การนำเอาบทเพลง Happy Birthday มาปรับเปลี่ยนแนวการดำเนินคอร์ดให้เกิดความแตกต่างทางการประสานเสียง เป็นต้น นอกจากนี้ ในด้านของทักษะการเล่น จะช่วยในเรื่องของความมั่นใจและความกล้าแสดงออกในสิ่งที่คิด รวมถึงความสามารถในการเล่นร่วมกับนักดนตรีคนอื่น ๆ (Coker, 1980 as cited in Ostransky, 2017)

ถึงแม้ว่าการฝึกอิมโพรไวส์จะให้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน แต่การนำไปใช้ในเกิดประโยชน์สูงสุดนั้นจำเป็นต้องเกิดจากลักษณะการสอนของครูเช่นกัน ซึ่งปัญหาที่พบส่วนหนึ่งมาจากลักษณะการสอนของครูผู้สอน เกิดจากการแบ่งเวลาในการสอน วิธีการสอน และความสนใจของครูผู้สอนเอง จากการสัมภาษณ์ครูเปียโน กล่าวเกี่ยวกับการสอนอิมโพรไวส์ในผู้เรียนเปียโนระดับประถม พบว่าการแบ่งเวลาในการสอนภายในคาบสอนจะเริ่มต้นจากการทบทวนบทเรียนเดิมและตรวจการบ้าน จากนั้นจะเป็นการสอนบทเรียนใหม่และทำกิจกรรมภายในบทเรียน ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังที่กล่าวมาให้ครบภายในหนึ่งคาบสอน นอกเหนือจากการจัดลำดับการสอนแล้ว หากพอมีเวลาเหลือจากบทเรียนที่เตรียมไว้ ครูผู้สอนก็จะเพิ่มเติมในเรื่องของการฝึกอิมโพรไวส์ โดย

อาจจะเป็นในรูปแบบของการทำกิจกรรมเล็กน้อยเท่านั้น (วารินทร์ ฐัตติโรและ กชนิกา วรกานต์ศักดิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 สิงหาคม 2561)

การจัดการเรียนการสอนดนตรีของประเทศไทยในระดับชั้นประถมศึกษา 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเรียนการสอนของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Association for Music Education) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและปลูกฝังให้มีความสามารถตามกระบวนการสร้างศิลปะ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ การแสดงและการตอบสนองต่อดนตรี ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดประเมิน ทั้งนี้ภายในสาระการเรียนรู้สำหรับช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดให้เรียนรู้เรื่ององค์ประกอบดนตรีและนำสิ่งเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงาน โดยการอิมโพรไวส์ง่าย ๆ แบบประโยคเพลงแบบถาม-ตอบสั้น ๆ หรือแปรรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบ (variation) ซึ่งเป็นการฝึกอิมโพรไวส์ขั้นพื้นฐาน เหมาะกับผู้เรียนในระดับชั้นประถม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552; National Association for Music Education [NafMe], 2014; National Standards, 2014) อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ครูเปียโนเกี่ยวกับเรื่องของการเล่นอิมโพรไวส์ในเด็กประถม พบว่า ผู้เรียนไม่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกในการเล่น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการฝึกอิมโพรไวส์ที่ไม่ต่อเนื่องของผู้เรียน จึงทำให้ขาดการฝึกทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์รวมถึงทักษะการเล่น และเมื่อให้ผู้เรียนแสดงความเห็นในการเล่นจึงเกิดความไม่มั่นใจในการเล่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งที่สามารถใช้เสริมประสิทธิภาพในการฝึกเล่นอิมโพรไวส์รวมถึงสามารถช่วยในเรื่องของการฝึกคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ได้

ทั้งนี้ แบบฝึก คือสื่อที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน นอกจากจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะจนเกิดเป็นความชำนาญแล้ว ยังช่วยพัฒนาในด้านของการลำดับความคิดของผู้เรียน สามารถใช้ในการทบทวนบทเรียน และสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ไปจนถึงสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้จากแบบฝึกมาปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ได้ (อนุรักษ์ เริงรัต, 2557; วรัญญา ศรีวรบุตร, 2561) ทั้งนี้ลักษณะการเล่นอิมโพรไวส์เป็นการเล่นที่ประกอบด้วยความรู้ทางดนตรีส่วนหนึ่งและทักษะการคิดสร้างสรรค์จากผู้เรียนอีกส่วน การนำเอาแบบฝึกมาช่วยในการฝึกทักษะการอิมโพรไวส์นอกเหนือจะเป็นกรอบที่ใช้ในการฝึกแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทบทวนและสร้างความรู้ใหม่ ๆ จากการฝึกเล่นได้อีกเช่นกัน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน พบว่า แบบฝึกทักษะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ และจากงานวิจัยการพัฒนาแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดย นุชธิราภรณ์ แก้วยก (2555) ซึ่งใช้แบบฝึกส่งเสริมเด็กระดับปฐมวัยในด้านการคิดสร้างสรรค์ และผลที่เกิดขึ้นหลังการใช้แบบฝึก เห็นได้ว่าระดับการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก หรืองานวิจัยในชั้นเรียนจากโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โดย พชรี เมฆสมุทร (2557) ใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์จินตนาการทางการเรียนรู้ด้านศิลปะ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนทดสอบหลังใช้ชุดแบบฝึกเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์จินตนาการนั้นมีคะแนนสูงจากก่อนใช้ชุดแบบฝึกเสริมทักษะ เห็นได้ว่าการใช้แบบฝึกสามารถช่วยพัฒนาทักษะในด้านนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยการฝึกฝนและทำซ้ำจนเกิดเป็นทักษะ ในส่วนของการเรียนดนตรีก็เช่นกัน การใช้แบบฝึกมาช่วยในการฝึกซ้อมจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการอิมโพรไวส์ และเมื่อฝึกซ้อมอย่างเป็นประจำจนเกิดความคุ้นเคยจะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเล่นและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าแบบฝึกทักษะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมประสิทธิภาพการฝึกซ้อมอิมโพรไวส์ในผู้เรียนเปียโนระดับประถมได้ อีกทั้งการทำกิจกรรมภายในแบบฝึกมีส่วนช่วยฝึกในเรื่องของการคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแบบฝึกทักษะในการฝึกเล่นอิม

โพรวีส โดยเนื้อหาภายในเน้นให้ผู้เรียนฝึกแปรรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ร่วมกับการใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนอง เพื่อเป็นการฝึกและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางการคิด เกิดความมั่นใจในการเล่นและสามารถนำเทคนิคที่ได้จากการฝึกภายในบทเรียนไปใช้ในการเล่นร่วมกับผู้อื่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย R1

ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในพัฒนาแบบฝึกทักษะ D1 ได้แก่ 1.) การพัฒนาแบบฝึก ศึกษาลักษณะของแบบฝึกที่ดีและขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึก 2.) การฝึกอิมโพรไวส์ ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการฝึกอิมโพรไวส์ และ 3.) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบฝึกทักษะ D1

พัฒนาแบบฝึกตามโครงร่างที่วางไว้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) กำหนดจุดประสงค์ของตัวแบบฝึก 2) กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ภายในแบบฝึก และ 3) กำหนดกิจกรรมที่จะใช้ภายในแบบฝึก

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินแบบฝึก R2

กำหนดการประเมินโดยใช้วิธีการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ นำแบบฝึกทักษะ D1 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินในแต่ละด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สประเมินเนื้อหาการอิมโพรไวส์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเปียโนประเมินเนื้อหาเปียโน และผู้เชี่ยวชาญด้านประพันธ์และทฤษฎีดนตรีประเมินการทำกิจกรรม ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) ทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 โดย คะแนน 5 หมายถึงดีมาก และ คะแนน 1 หมายถึง ปรับปรุง วิเคราะห์ผลการประเมินโดยกำหนดเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้ และ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ปรับปรุง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นจึงสรุปเป็นหัวข้อเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก D2

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาแบบฝึกทักษะ D2

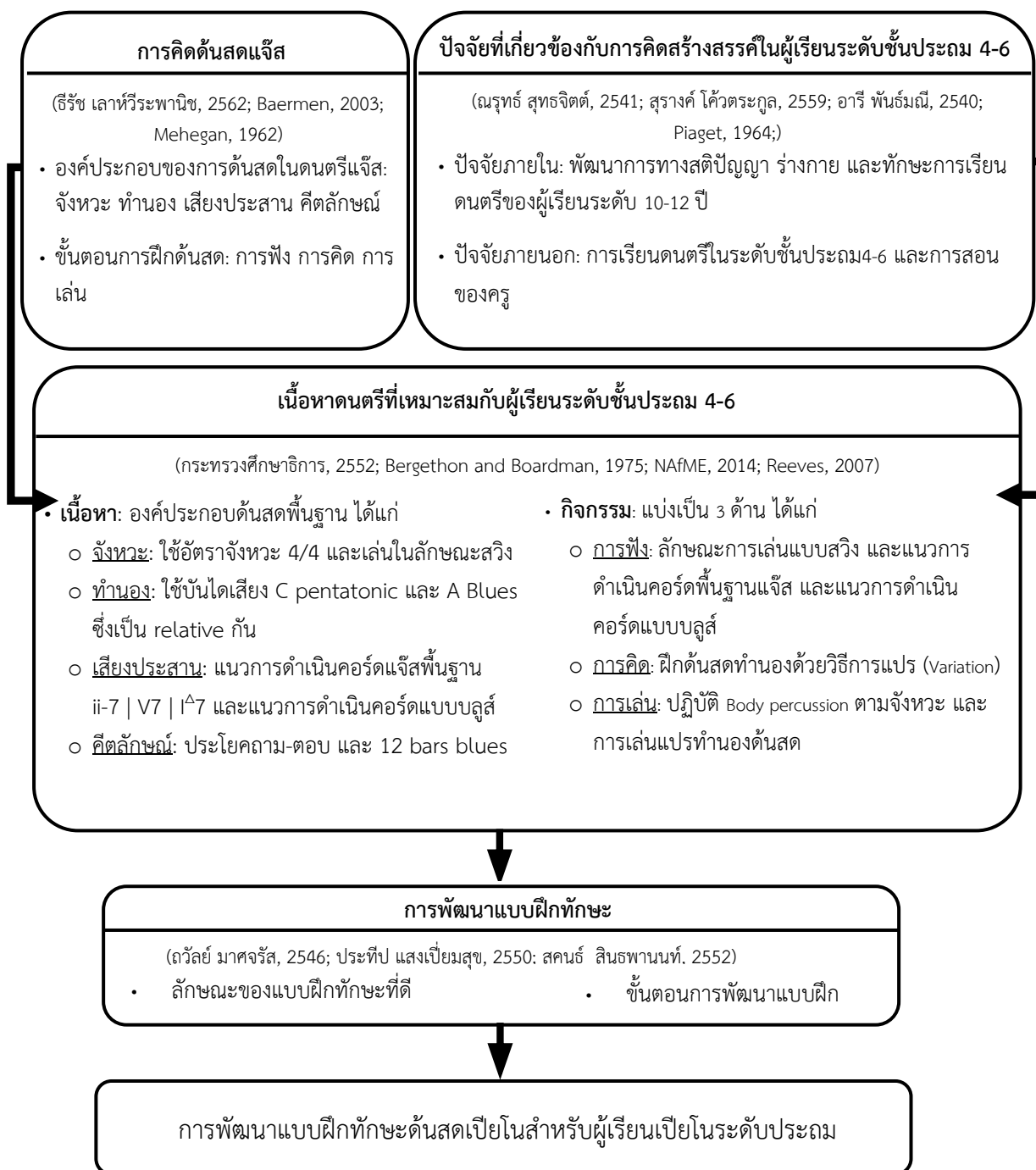
นำผลการประเมินแบบฝึก D1 ที่จัดเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งตามเนื้อหาที่ใช้ภายในแบบฝึก ซึ่งได้แก่ 1) ด้านจังหวะ 2) ด้านทำนอง 3) ด้านเสียงประสาน และ 4) ด้านคีตลักษณ์ และนำข้อชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับใช้ในการพัฒนาแบบฝึก D2

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินแบบฝึก และสรุปผล

ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียโนทั้ง 8 ท่านซึ่งมีนักเรียนเปียโนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และมีประสบการณ์สอนมานานกว่า 5 ปี ประเมินด้านการนำไปใช้ ด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 โดย คะแนน 5 หมายถึงดีมาก และ คะแนน 1 หมายถึง ปรับปรุง วิเคราะห์ผลการประเมินโดยกำหนดเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้ และ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ปรับปรุง และสัมภาษณ์ครูเปียโนเกี่ยวกับความสำคัญในการสอนอิมโพรไวส์ในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 และการพัฒนาแบบฝึกที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม และ ตอนที่ 2 การนำแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมไปทดลองใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์สำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1]

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแบบฝึก 2) ผลการวิเคราะห์การฝึกอิมโพรไวส์ และ 3) ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแบบฝึก จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรคำนึงถึง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ภาษา ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เนื้อหามีความเกี่ยวข้องกับบทเรียน แบ่งเนื้อเรื่องภายในอย่างชัดเจน การลำดับเนื้อหาเริ่มต้นจากซับซ้อนน้อยไปสู่ซับซ้อนมาก และกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกควรมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดโครงสร้างเนื้อหาจุดประสงค์ของแบบฝึก ขั้นที่ 2 พัฒนาแบบฝึกตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ ขั้นที่ 3 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหาและประเมินอีกครั้งโดยครูสอนเพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมและการนำไปใช้

1.2 ผลการวิเคราะห์การฝึกอิมโพรไวส์ จากการศึกษาพบว่า ทักษะการอิมโพรไวส์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของดนตรีแจ๊ส มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และ คีตลักษณ์ ด้านจังหวะจะเน้นการเล่นในลักษณะสวิง ด้านการสร้างทำนองการอิมโพรไวส์ วิธีที่ใช้ฝึกเป็นพื้นฐานคือการแปร และเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับประถมในการใช้ฝึก ด้านเสียงประสานคอร์ดที่ใช้ประกอบด้วยโน้ต 4 ตัว และด้านคีตลักษณ์ที่เป็นมาตรฐานพบได้ในเพลงแจ๊สทั่วไป คือ คีตลักษณ์แบบ AABA

1.3 ผลการวิเคราะห์ผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 จากการศึกษา พบว่า สติปัญญาและร่างกายของผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 เป็นวัยที่มีการจดจำทำนองเพลง ระดับเสียงได้ดี กิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นพัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้าน เช่น การฟัง การร้อง การเล่น การคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับเนื้อหาภายในหลักสูตรแกนกลางดนตรีของไทยและพ้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ของ NAFME ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 เรียนรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ และนำเอาองค์ประกอบดนตรีมาใช้ในการทำกิจกรรม อิมโพรไวส์อย่างง่ายได้

2. ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ [D1]

แบบฝึกทักษะ D1 ออกแบบสำหรับการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว แบ่งการจัดทำตามกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ 1) กำหนดจุดประสงค์ 2) กำหนดเนื้อหา และ 3) กำหนดกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์เปียโนสำหรับผู้เรียนระดับประถม มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในช่วงระดับชั้นประถม 4-6 ในเรื่องของการฝึกคิดแปรและฝึก

เล่นอิมโพรไวส์ผ่านการใช้รูปแบบจังหวะ (motif) ร่วมกับตัวโน้ตที่กำหนดให้จากแบบฝึกได้ ภายในแบบฝึกทักษะประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องของ จังหวะ บันไดเสียง และเสียงประสาน กิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกเน้นเรื่องของการฟังร่วมกับการทำกิจกรรมจังหวะโดยการปรบมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะและการปรบมือในลักษณะสวิง

2.2 การกำหนดเนื้อหา เนื้อหาภายในบทเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญต่อการฝึกทักษะการอิมโพรไวส์ คือ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

2.2.1 จังหวะ ลักษณะของจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ประกอบด้วยรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะซัด (syncopation) ซึ่งเป็นลักษณะจังหวะที่นิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส โดยรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้นั้นนำมาจากบทเพลงภายในหนังสือเพลง Jazz Standard และ เว็บไซต์ Sprout Beat (2020) โดยรูปแบบจังหวะทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังที่แสดงในภาพ 2

ภาพ 2

กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ประกอบเป็นรูปแบบจังหวะภายในแบบฝึก

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยโน้ต
♩, ♪, ♩, ♩, ♩	♩, ♪, ♩, ♩, ♩	♩, ♩, ♪, ♩, ♩	♩, ♩, ♩	♩, ♩

การจัดเรียงกลุ่มจังหวะภายในแบบฝึกไล่ระดับจากรูปแบบจังหวะที่ซับซ้อนน้อย ได้แก่ จังหวะในกลุ่มที่ 1, 2, 3 ไปสู่รูปแบบจังหวะที่ซับซ้อนมาก ได้แก่จังหวะในกลุ่มที่ 4 และ 5

2.2.2 ทำนอง การสร้างทำนองภายในแบบฝึกที่นี้ เน้นให้ผู้เรียนทำการแปรรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ร่วมกับการใช้ตัวโน้ตที่กำหนดให้ จากบันไดเสียง C Pentatonic และ A Blues ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่มีการใช้โน้ตร่วมกัน และในการทำกิจกรรมจะกำหนดจำนวนตัวโน้ตให้ใช้ในแบบฝึกแต่ละบท

2.2.3 เสียงประสาน แนวเสียงประสานภายในดนตรีแจ๊ส มักใช้จำนวนเสียงตั้งแต่ 3-4 เสียงขึ้นไปมาเรียงต่อกันจนเกิดเป็นการดำเนินคอร์ด ทั้งนี้การดำเนินคอร์ดที่นำมาใช้คือแนวการดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^Δ7 ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินคอร์ดพื้นฐานในดนตรีแจ๊ส

2.2.4 คีตลักษณ์ คีตลักษณ์ที่ใช้ภายในแบบฝึก คือ คีตลักษณ์แบบ AABA โดยภายในแบบฝึก กำหนดความยาวของโยทย์ 8 ห้องเพลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ท่อน คือท่อน A, A, B และ A แต่ละท่อนแบ่งออกเป็น 2 ห้องเพลง เป็นโยทย์หนึ่งห้องเพลง และพื้นที่ใช้สำหรับการฝึกอีกหนึ่งห้องเพลง และในห้องที่ 8 ของทุก ๆ โยทย์จะติดเครื่องหมายย้อนกลับไว้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่นย้อนกลับได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 การกำหนดกิจกรรม ภายในกิจกรรมส่วนนี้ผู้วิจัยแบ่งส่วนประกอบในการทำกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมรูปแบบจังหวะ และกิจกรรมอิมโพรไวส์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมรูปแบบจังหวะ เป็นส่วนที่เตรียมไว้ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ในแต่ละข้อด้วยการทำกิจกรรม body percussion เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมไปกับการตบตามจังหวะ และเมื่อคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะแล้ว ให้นำรูปแบบจังหวะนี้มาทำการแปรและเติมลงในห้องเพลงที่ว่างของโยทย์การฝึกอิมโพรไวส์ และเล่นร่วมกับการบรรเลงประกอบ

3. ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1

ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน รวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับดี ($M = 3.5$, $SD = 0.23$) การวิเคราะห์ผลการประเมินสามารถสรุปได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1.) เนื้อหาภายในแบบฝึก 2.) กิจกรรมภายในแบบฝึก และ 3.) ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 เนื้อหาภายในแบบฝึก แบ่งการรายงานผลออกเป็น 5 ส่วน ที่ได้แก่ 1) กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง 2) แนวการดำเนินคอร์ด 3) จังหวะ 4) คีตลักษณ์ และ 5) รูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง จากการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) การกำหนดสมดุระหว่างเนื้อหาและและกิจกรรม ในเรื่องของการนำกลุ่มโน้ตมาใช้ซ้ำ ควรมีการแบ่งระดับของการทำกิจกรรมที่ยากขึ้น หรือหากกิจกรรมมีระดับการปฏิบัติที่ซับซ้อน ควรลดความซับซ้อนของเนื้อหาลง และ 2) การอธิบายถึงความสัมพันธ์ของบันไดเสียงที่นำมาใช้ ทั้งบันไดเสียง C Pentatonic และ A Blues มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร เพื่อผู้นำไปใช้จะได้เข้าใจในจุดประสงค์ของการพัฒนาแบบฝึกครั้งนี้

3.1.2 ชุดการดำเนินคอร์ด จากการประเมิน พบว่า ควรคำนึงถึงรูปแบบจังหวะ รวมถึงเสียงตัวโน้ตที่นำมาใช้ และเพื่อให้เกิดความกลมกลืนในการเล่นควรเปลี่ยนแนวการดำเนินคอร์ดในช่วงทำแบบฝึก ให้เป็นการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์ เพื่อให้สอดคล้องกับบันไดเสียง A Blues

3.1.3 รูปแบบจังหวะ จากการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การฝึกการเล่นแบบสวิงนั้น เริ่มต้นจากการเล่นจังหวะจาก 8th note เป็นหลัก และในการฝึกช่วงแรกไม่ควรใช้ตัวหยุดทั้งในรูปแบบจังหวะและตัวโจทย 2) ในกระบวนการฝึกเล่นในลักษณะสวิง ควรฝึกเล่นในจังหวะตก 2 และ 4 เมื่อคล่องแล้วจึงเข้าสู่การฝึกเล่นสวิง และ 3) รูปแบบจังหวะและโจทยขาดในเรื่องของการใส่เครื่องหมาย accent เพื่อให้ผู้ใช้รับทราบถึงจุดที่ควรเน้นให้เกิดการเล่นในลักษณะสวิง

3.1.4 คีตลักษณ์ จากการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ในการฝึกทักษะการอิมโพรไวส์เบื้องต้น ควรฝึกสร้างรูปแบบประโยค ถาม-ตอบอย่างง่าย โดยอาจกำหนดเป็นท่อนเพลง 2 ท่อน ท่อนละ 2 ห้องเพลงสั้น ๆ และค่อย ๆ ขยายจำนวนห้องเพลง 2) หลังจากฝึกสร้างประโยคถาม-ตอบได้คล่องแล้ว จึงเข้าสู่การฝึกอิมโพรไวส์โดยใช้คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องเพลง เป็นคีตลักษณ์ที่มี 3 ท่อนเพลง และง่ายต่อการเชื่อมโยงรูปแบบประโยคถาม-ตอบ เป็นคีตลักษณ์พื้นฐานในการฝึกอิมโพรไวส์

3.1.5 การบรรเลงประกอบ จากการประเมิน พบว่า ควรเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการบรรเลงประกอบ มากกว่า 1 แบบ เนื่องจากรูปแบบในการบรรเลงประกอบจะมีผลต่อผู้เรียนในเรื่องของการฝึกคิดทำนองรวมถึงช่วยในเรื่องของความรูสึก การเข้าถึงอารมณ์จังหวะของผู้เรียน และอีกสิ่งที่ควรคำนึงคือการวางแนว bass line และการวางคอร์ดไม่ควรอยู่สูงกว่าส่วนที่เป็นการเล่นทำนอง

3.2 กิจกรรมภายในแบบฝึก จากการประเมิน สามารถสรุปในเรื่องของกิจกรรมภายในแบบฝึก ดังนี้

3.2.1 พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมการอิมโพรไวส์ จากการประเมิน พบว่าควรปรับพื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมโดยสามารถทำได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ เพิ่มจำนวนห้องเพลง จากเดิมเริ่มต้นที่ 2 ห้องเพลง ขยายเป็น 4 ห้องเพลง หรือ คงรูปแบบจังหวะให้ครบห้องเพลงสั้น ๆ 4 ห้องเพลง จากนั้นจึงค่อย ๆ เพิ่มพื้นที่ว่าง โดยลบเอารูปแบบจังหวะในแต่ละห้องเพลงออก ให้กลายเป็นห้องเพลงว่างแทน

3.2.2 การทำ body percussion จากการประเมิน พบว่า ควรนำท่าทางมารวมกันในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ซึ่งนอกเหนือจากจะทำให้เกิดความสนุกสนานในการทำกิจกรรมแล้ว ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกจากข้างใน และแสดงออกมาอีกด้วย

3.3 ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เห็นภายในแบบฝึกแล้วยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งสามารถสรุปออกมาได้ทั้งหมด 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) การเพิ่มจำนวนโจทยและตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก และ 2) การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค

3.3.1 การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก ควรเพิ่มจำนวนข้อ หรือโจทย์ที่ใช้ในการฝึกอิมโพรไวส์อย่างน้อยบทยละ 5 ข้อเป็นอย่างต่ำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของจังหวะและนอกเหนือจากการเพิ่มโจทย์การฝึกแล้ว การนำเสนอตัวอย่างของภายในแต่ละบทควรมีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมได้

3.3.2 การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค ควรเพิ่มเติมภาคผนวกไว้ใช้ในด้านหลังของแบบฝึกเกี่ยวกับเนื้อหาบางส่วนที่เสริมนอกเหนือจากในแบบฝึกแต่ละบท หรือรูปแบบการบรรเลงประกอบในลักษณะอื่น ๆ และ ควรมีการกำหนดเทคนิคพิเศษแนะนำในแต่ละแบบฝึก เพื่อเป็นเคล็ดลับปรับใช้ในการฝึก

4. แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น [D2]

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอิมโพรไวส์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 เนื้อหาภายในแบบฝึก ทำการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมในเรื่องของเนื้อหาโดยรวมของภายในบทเรียน โดยเพิ่มเติมในเรื่องของเทคนิคการสร้างประโยคทำนอง ประโยคถาม-ตอบ กำหนดแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ นอกจากนี้ได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 5 ข้อย่อย ดังนี้

4.1.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง ปรับเปลี่ยนเป็นการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจงในช่วงต้นของแบบฝึก และเปิดอิสระให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ทำนองด้วยตัวโน้ตที่กำหนดให้ในช่วงท้ายของแบบฝึก

4.1.2 แนวการดำเนินคอร์ด เพิ่มแนวการดำเนินคอร์ดเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวการดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^Δ7 และแนวการดำเนินคอร์ดบลูส์ (Blues Progression)

4.1.3 รูปแบบจังหวะ ปรับรูปแบบจังหวะให้ง่ายเหมาะแก่ช่วงวัยในการเรียน เน้นให้เห็นจังหวะหลักที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อนจนเกินไป รูปแบบจังหวะที่ใช้ยังคงเป็นรูปแบบจังหวะธรรมดาพร้อมกับรูปแบบจังหวะชัด และเน้นให้ผู้เรียนฝึกเล่นในลักษณะสวิง โดยปรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเล่นสวิงเป็นการนับจังหวะให้ตกลงในจังหวะรอง คือ 2 และ 4

4.1.4 คีตลักษณ์ ปรับเปลี่ยนคีตลักษณ์ที่ใช้ภายในแบบฝึกจาก AABA เป็น AB เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องประโยคการถาม-ตอบแบบ จากนั้นเพิ่มเติมคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องเพลง ไว้ในตอนท้ายของแบบฝึก เพื่อให้ผู้เรียนใช้ฝึกการอิมโพรไวส์ในระดับเริ่มต้น

4.1.5 การบรรเลงประกอบ เพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนลักษณะการบรรเลงประกอบ จากเดิมมีเพียงรูปแบบเดียว เป็น 5 รูปแบบตามกิจกรรมในแต่ละบทเรียน และปรับให้ผู้เรียนเล่นประกอบด้วยตนเองอีก 5 บทเรียน

4.2 กิจกรรมภายในแบบฝึก ภายในกิจกรรมแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การทำกิจกรรมจังหวะ และการทำกิจกรรมอิมโพรไวส์

4.2.1 กิจกรรมจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวก่อนนำเอากลุ่มจังหวะที่กำหนดให้ไปใช้ในการทำกิจกรรมอิมโพรไวส์ ทั้งนี้จัดให้มีการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ภายในแต่ละกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนฝึกการเล่นในลักษณะสวิง ได้แก่ การปรบมือ การทำ body percussion และการออกเสียงตามจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในรูปแบบจังหวะ และเสริมในเรื่องของการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึกในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

4.2.2 กิจกรรมการอิมโพรไวส์ ประกอบด้วย 3 ส่วนย่อยภายใน ได้แก่ 1) กลุ่มเสียง 2) โจทย์การอิมโพรไวส์ และ 3) การบรรเลงประกอบ โดยในส่วนของกลุ่มใช้ 2 บันไดเสียง คือ C Pentatonic

และ A Blues กำหนดจำนวนตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างประโยคทำนองตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไปจนถึง 1 octave และ โจทย์การอิมโพรไวส์จะค่อย ๆ เพิ่มพื้นที่ในการฝึกจาก 2 ห้องเพลง เป็น 4 ห้องเพลง จนครบ 12 ห้องเพลง ใน เรื่องของการบรรเลงประกอบ ใช้แนวการดำเนินคอร์ด 2 รูปแบบ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 ด้านการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะไปให้ครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน และจากผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D2 โดยรวมอยู่ในระดับดี ($M = 4.1$, $SD = 0.97$) ทั้งนี้ ครูเปียโนได้ให้ข้อสังเกตและคำแนะนำที่เกี่ยวกับ องค์ประกอบทางดนตรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก ด้านจังหวะ จากการประเมิน สรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเริ่มเล่นมือซ้ายด้วยตนเองโดยให้ฝึกออกเสียง หากเปลี่ยนการออกเสียงจาก อูม-ป้า เป็น ดูป-ป้า จะทำให้ง่ายต่อการออกเสียงให้เกิดการสวิตช์มากกว่าและทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้สึกการเล่นลักษณะสวิตช์ได้ ดีกว่า และ 2) ลักษณะการเล่นบรรเลงประกอบที่เหมาะสมกับการฝึกอิมโพรไวส์ควรเป็นการเล่นคอร์ดกดค้ำหรือ กดแช่เป็นจังหวะ เพื่อเป็นการคงจังหวะไว้ ช่วยประคองไม่ให้ผู้เรียนหลงจังหวะ

ประเด็นที่สอง ด้านทำนอง จากการประเมิน กล่าวถึงเรื่องของการกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ในการ สร้างทำนองนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ในการตีกรอบนั้นควรเป็นกรอบที่ผู้เรียนยังสามารถสร้างสรรค์งานได้อย่าง อิสระ จึงไม่เห็นด้วยกับการกำหนดแบบจงเจาะ ถ้าหากผู้เรียนได้เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ จะส่งผลต่อลักษณะวิธีคิดใน การเล่น ไม่ได้เสริมในด้านของการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางทำนองเท่าใด ซึ่งแตกต่างจากแนวการอิมโพรไวส์ ที่จะ เน้นให้ผู้เรียนสามารถเปิดกว้างในการเล่น

ประเด็นที่สาม ด้านเสียงประสาน จากการประเมิน กล่าวถึงลักษณะแนวการวางคอร์ดที่ใช้ ภายในแบบฝึก มีหลายส่วนที่ไม่อยู่ในรูปแบบของ Jazz position ซึ่งมีลักษณะการวางคอร์ดอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ A position คือการเล่นแบบ 1 3 5 7 (9) และ B position คือการเล่นแบบ 7 9 3 5 ซึ่งลักษณะของ แนวการวางคอร์ดมีผลต่อเรื่องของระยะความกว้างของเสียงในการวางคอร์ด ตำแหน่งการวางคอร์ดควรปรับ ให้อยู่ในระดับที่ไม่ต่ำกว่า lower C จึงจะเหมาะกับการนำไปใช้สอนผู้เรียนวัยเด็กในการฟังและการฝึกเล่น

ประเด็นที่สี่ ด้านคีตลักษณ์ จากการประเมิน กล่าวถึงการเข้าถึงคีตลักษณ์บลูส์อย่างแท้จริง ซึ่งเนื้อหาภายในแบบฝึกไม่ได้อธิบายรายละเอียดของตัวคีตลักษณ์ บอกเพียงคีตลักษณ์นี้มีทั้งหมด 12 ห้อง เพลง มี 3 ท่อน คือ ท่อน A คำถาม ท่อน B ทวนคำถาม และท่อน C คำตอบ แต่ไม่ได้บอกเกี่ยวกับรายละเอียด ของคีตลักษณ์ คือ แนวการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์ ซึ่งส่วนนี้มีความสำคัญและควรบอกให้รู้เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำมาใช้ในการสร้างทำนองในการเล่นอิมโพรไวส์ได้

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ ควรเริ่มจากการกำหนดกลุ่มผู้เรียนว่าอยู่ใน ระดับชั้นใด ต้องการพัฒนาทักษะในด้านใด จากนั้น กำหนดจุดประสงค์ในการพัฒนาแบบฝึก และทำการศึกษา ข้อมูลในระดับชั้นนั้น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางโครงสร้างของกิจกรรมภายในแบบฝึก ต่อมาเป็นการศึกษาใน เรื่องของรายละเอียดวิชาดนตรีทั้งในประเทศไทยและต่างชาติ เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาในการเรียนและใช้เป็น แบบแผนในการวางโครงสร้างของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ จากนั้นวางโครงสร้างรายละเอียดของแบบฝึก ทำ การแบ่งเนื้อหา และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา หากจุดประสงค์ที่วางไว้ไม่มีความชัดเจนจะส่งผลให้ การวางโครงสร้างของเนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึกไม่มีความชัดเจนเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

อัจฉราวรรณ ศิริรัตน์ (2549) และ มณฑกร เจริญรักษา (2552) ที่กล่าวว่า การพัฒนาแบบฝึก ควรมีการกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน การกำหนดจุดประสงค์มีส่วนช่วยในการกรอบเนื้อหาภายในแบบฝึก รวมถึงกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะด้านนั้น ๆ ตรงตามความต้องการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีรายละเอียดอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาแบบฝึกในครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **จังหวะ** ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเกี่ยวกับการฝึกเล่นสวิงที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่อยู่ในวัยเด็กนี้ ควรเริ่มต้นจากการเล่นในกับจังหวะที่เป็น 8th note ซึ่งทำให้เห็นภาพง่ายกว่าการฝึกเล่นด้วยโน้ตตัวอื่น เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับการเล่นจังหวะจากกลุ่มโน้ต 8th note แล้ว จึงค่อยเพิ่มระดับด้วยการแทนค่าตัวโน้ตโดยใช้ pattern เดิมนั้นในการฝึก ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า สิ่งสำคัญในการสอนผู้เรียนวัยเด็กให้เล่นสวิงคือการที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพแล้วแทนค่าโน้ตต่าง ๆ นั้นลงไปได้ ซึ่งจะช่วยลดทอนความยากในการเข้าถึงเนื้อหา

2) **ทำนอง** ครูสอนเปียโนในสถาบันแห่งหนึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับการฝึกผู้เรียนในวัยเด็กสร้างทำนอง อิมโพรไวส์ไว้ว่า ควรเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่น นำเอาเพลงในบทเรียนที่ได้เรียนมาและใช้วิธีการปิดทำนองหนึ่งห้องเพลงเพื่อให้เขาลองใช้ความคิดในการใส่ทำนอง ค่อย ๆ ฝึกให้กลายเป็นเรื่องปกติที่ควรทำในเวลาที่ยังเรียน จากนั้นจึงค่อยแทรกเรื่องทฤษฎีเข้าไป การฝึกเล่นในลักษณะนี้จะช่วยให้ได้ฝึกคิดและในวันหนึ่งเขาจะสามารถก้าวข้ามกรอบทั้งหลายและสร้างผลงานออกมาได้อย่างที่เขาต้องการ

3) **เสียงประสาน** จากการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญและครูสอนเปียโน พบว่า แนวการดำเนินคอร์สมีความสำคัญต่อการฝึกอิมโพรไวส์ อีกทั้งกลุ่มผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยที่ควรปลูกฝังเรื่องของการฝึกฟังเป็นหลัก นอกเหนือจากทักษะการฟังที่ผู้เรียนจะได้ฝึกแล้วอาจเกิดทักษะอื่นขึ้นในระหว่างการฝึก ซึ่งได้แก่ ประสาทสัมผัสในการเล่นดนตรี (sense of music) ซึ่งสามารถแตกแขนงออกไปได้มากมาย เช่น ประสาทสัมผัสในการเข้าจังหวะ หรือ เลือกใช้เสียงประสาน ซึ่งทักษะเหล่านี้จะค่อย ๆ เกิดขึ้นและจะติดตัวของผู้เรียนไปตลอด

4) **คีตลักษณ์** จากการประเมินและพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญและครูสอนเปียโน จึงทราบว่า การฝึกอิมโพรไวส์นั้น ผู้เรียนต้องรู้จักเรื่องของประโยคถาม-ตอบเป็นอันดับแรก จนเมื่อคล่องแล้วจึงเริ่มฝึกอิมโพรไวส์โดยใช้คีตลักษณ์บลูส์ 12 ห้องเพลง เนื่องจากเป็นคีตลักษณ์ที่สามารถเชื่อมต่อได้จากการฝึกประโยคถาม-ตอบได้อย่างง่ายดาย มีรูปแบบไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการทำความเข้าใจและ อีกทั้งแนวการดำเนินคอร์สไม่ซับซ้อน จึงเหมาะแก่การนำมาใช้ในการฝึกอิมโพรไวส์ในช่วงเริ่มต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. เนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นแบบฝึกที่สามารถใช้ในการฝึกอิมโพรไวส์ในผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งแม้ว่าผู้วิจัยจะจัดทำให้อยู่ในรูปแบบของการใช้เพื่อสอนเครื่องเดียว แต่จากความเห็นของครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน ซึ่งกล่าวในเรื่องของการนำไปใช้ แบบฝึกนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการทำกิจกรรมแบบกลุ่มได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ จากการประเมินพบว่าเนื้อหาภายในแบบฝึกและกิจกรรมในแต่ละบทยังขาดความเชื่อมโยงกันอยู่บ้าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำแบบฝึกนี้ไปพัฒนาในเรื่องของเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องมากกว่าเดิม และเพื่อให้ได้ผลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรนำแบบฝึกนี้ไปทดลองใช้ในลักษณะลงภาคสนาม

2. จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าแบบฝึกชุดนี้ยังมีข้อบกพร่องและควรปรับปรุงอยู่หลายจุด ซึ่งได้แก่ เรื่องของ รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ การกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ในการทำกิจกรรมต้นสด หรือความถูกต้องในการใช้ภาษาภายในแบบฝึก ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่ายังมีอีกหลายส่วนที่ผู้วิจัยควรนำมาปรับแก้และพัฒนาไปสู่ขั้น R3 D3 เพื่อให้ตัวแบบฝึกมีความสมบูรณ์และพร้อมนำไปใช้ได้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). *นวัตกรรมการศึกษาชุด แบบฝึกหัด-แบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดทำผลงานทางวิชาการอาจารย์3 และบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- ธีรัช เลหาวิระพานิช. (2562). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำพัชรดาว.
- นุชธิราภรณ์ แก้วยก. (2555). *การพัฒนาแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. คลังข้อมูลดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. <http://dspace.bru.ac.th/xmlui/handle/123456789/2054>
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2550). *การสอนกระบวนการคิดโดยใช้ทักษะกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- พัชรี เมฆสมุทร. (2557). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ศิลปะในการวาดภาพ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* (รายงานผลการวิจัย). โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม.
- มณฑนากร เจริญรักษา. (2552). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรัญญา ศรีวรบุตร. (2561). การสร้างแบบฝึกทักษะการเล่นทริลสำหรับเปียโนในบทประพันธ์ของ Johann Sebastian Bach. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 6(2), 89-97.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2552). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินตติ้ง.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 12). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนรรักษ์ เร่งรัด. (2557). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะ วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการประยุกต์ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉราวรรณ ศิริรัตน์. (2549). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองกาญจนบุรีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. ต้นอ้อแกรมมี.

ภาษาอังกฤษ

- Baeman, N. (2003). *The big book of jazz piano improvisation: Tools and inspiration for creative soloing*. Alfred Music Publishing.
- Bergethon, B., & Boardman, E. (1975). *Musical growth in the elementary school* (3rd ed.). Holt, Rinehart & Winston of Canada Ltd.
- Mehegan, J. (1962). *Jazz Improvisation: Jazz rhythm and the improvised line*. Watson-Guptill Publication.
- National Association for Music Education. (2014). *2014 Music standards (PK-8 general music)*. <https://nafme.org/wp-content/files/2014/11/2014-Music-Standards-PK-8-Strand.pdf>
- National Standards. (2014). *National standards music education*. http://www.musicstandfoundation.org/images/National_Standards_-_Music_Education.pdf
- Ostransky, L. (2017). *Understand Jazz*. Prentice hall Inc.
- Piaget, J. (1964). Cognitive Development in Children: Development and Learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2, 176-186. <http://dx.doi.org/10.1002/tea.3660020306>
- Reeves, S. D. (2007). *Creative jazz improvisation* (4th ed.). Pearson Prentice Hall.